

FENA

SPARA DITT
FISKEKORT SOM FINNS
PÅ BAKPÄRMEN!

UT PÅ GÖSFISKE FISKARE SAMLAR IN FJÄLL ÅT FORSKARE

TIPS TILL DEM
SOM ARBETAR
MED UNGDOMAR

PRESENTATION AV
DE VANLIGASTE
FISKPARASITERNA

SÅ HÄR
RAPPORTERAR DU
FRÄMMANDE ARTER

ENKÄT: FÅ
FISKAR MED ENBART
STÅENDE REDSKAP

I detta nummer

4 Fiske från gammal till ung

Vi besökte Norra Karelen för att lära oss hur tyst kunskap om fiske överförs från generation till generation.

8 Gösens tillväxthastighet avslöjas i fjällen

I Satakunta utreds hur gösbestånden utvecklas. Vi besökte Påmark för att se varför och hur undersökningen genomförs.

11 Andelen dagstillstånd ökar

I fjol löstes fiskevårdsavgifter in för nästan 10 miljoner euro.

12 Fiskare sedan barnsben

"Det hör till den nationella försörjningsberedskapen att vi kan fiska och utnyttja fisken", säger yrkesofficern och husbehovsfiskaren Mikko Illi.

14 Omakala hjälper till att planera fisket

Forskarna och förvaltningen önskar att alla fritidsfiskare använder tjänsten Omakala. Vilken nytta har man av tjänsten?

16 Dessa är de vanligaste fiskparasiterna i Finland

Parasitsjukdomar hos fiskar är sällan farliga för människors hälsa. Kom dock ihåg att alltid hetta upp eller frysa ner matfisk!

18 Fyra miljoner dagar med handredskapsfiske

Vattenägarna får ersättning för att det fiskas i deras områden. Beloppet baserar sig på en utredning av fiskebelastningen.

19 Fiskeövervakning för vattenvården

Årets fiskeövervakare berättar om sina uppgifter och om hur övervakningen håller på att förändras.

20 Fick du en invasiv främmande art på kroken?

Fiskare, du behövs för naturskyddet! Främmande arter som tagit sig till finska vatten måste fiskas upp.

21 Fiskar ska avlivas genast efter upptagning

I och med en lagändring ska fiskar avlivas så snabbt och smärtfritt som möjligt. I den här artikeln berättar vi vad det innebär i praktiken.

22 Havsöringsbestånden började återhämta sig

Glädje i Sibbo å: äntligen är vandringshindret borta. Det nationella programmet Nousu förbättrar vandringsfiskarnas levnadsförhållanden.

24 Fiskekortet

På baksidan hittar du ditt fiskekort som vanligt. Klipp ut, plasta in och ha med dig det på fisketurerna.

Affisch med underliga bottenlevande varelser

Det finns en fin affisch i tidningen! Asmo Raimoaho har illustrerat bottenlevande fiskarter man sällan stöter på.

Pärmens bild: Robert Seger

Vad är Fena?

Tidningen Fena utkommer en gång om året och delas ut från våren fram till hösten till fiskare som under innevarande år har betalat fiskevårdsavgiften för hela kalenderåret. På tidningens baksida finns mottagarens personliga fiskekort. Tidningen produceras i samarbete mellan aktörer inom den offentliga förvaltningen och fiskeorganisationerna, och den finansieras av fiskevårdsavgifterna.

FINLAND MOTIONERAR – UT PÅ FISKETUR

Fiske är en av de bästa motionsformerna i naturen och idkas allmänt i hela landet och i alla åldersklasser. Enligt Naturresursinstitutets statistik Fritidsfiske 2022 finns det 1,8 miljoner fritidsfiskare i vårt land. I förhållande till sin egen åldersklass är barn och unga de ivrigaste fiskarna. Två tredjedelar av pojkarna i åldern 10–17 år fiskade 2022.

Fritidsfiskarna fångar en betydande del av Finlands fiskfångst. Fritidsfiskarnas fångst 2022 var något över 36 miljoner kilo. Över hälften av fritidsfiskarnas fångst var abborre och gädda. Den tredje vanligaste fångststarten var gös. Genom att fiska får man förutom vardagsmotion även inhemsk och hälsosam fisk till de finländska matborden och behovet av importerad fisk minskar.

I statsminister **Petteri Orpos** regeringsprogram ingår det omfattande programmet Mer motion i Finland. Målet är att få alla åldersgrupper att motionera mer. För att uppnå målet utarbetas det ett förvaltningsövergripande program för en fysiskt aktiv livsstil samt funktionsförmåga. För verkställandet och uppföljningen av programmet har en ministerarbetsgrupp tillsatts. Syftet med programmet är att i enlighet med regeringsprogrammet också främja friluftslivet, det vill säga fritidsfiske och naturturism.

På sidorna i denna tidning kan man läsa att handredskapsfiskedagarna som grundar sig på fiskevårdsavgiften i fjol uppgick till sammanlagt 3,8 miljoner enligt Naturresursinstitutets utredning. Det totala antalet fiskedygn kan uppskattas vara betydligt större, eftersom antalet inte omfattar dagar då fisket sker med strömmingshäckla, mete och pilkfiske och inte heller dagar med fiske med handredskap för personer under 18 år och personer över 65 år för vilka fiskevårdsavgift inte behövs betalas.

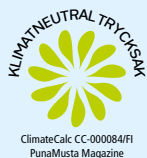
Med tanke på siffrorna kan man konstatera att Finland redan rör på sig bra genom att fiska, men att man alltid kan sträva efter något bättre. I regeringsprogrammet har man i samband med främjandet av användningen av inhemsk fisk satt upp ett mål att förbättra möjligheterna till fritidsfiske. Dessutom är målet att utöka användningsområdet för motionssedeln med fiske- och jaktjänster. Jag tror att även denna åtgärd kommer att bidra till att främja fritidsfisket och fisketurismen.

Jag önskar dig goda lässtunder med *Fena* och uppiggande fiskedagar!

Sari Essayah
jord- och skogsbruksminister

FENA

8:e årgången
Utgivningsdatum 17.4.2024

REDAKTIONS- SEKRETERARE

Aku Ahlholm, Forststyrelsen
Laura Ticklén,
Viestintätoimisto Ticklén Oy

REDAKTION

**Jord- och skogsbruks-
ministeriet**
Eija Kirjavainen (ordf.)
Roni Selén

Forststyrelsen
Jaakko Haapakoski

Naturresursinstitutet
Merja Lindroos

Närings-, trafik- och miljöcentralen

Teemu Hentinen
Mikko Koivurinta
Hannu Salo

Suomen sisävesiammatti- kalastajien liitto ry

Juha Piilola

Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf

Jaana Vetikko

Centralförbundet för Fiskerihushållning

Tapio Gustafsson
Malin Lönnroth

Finlands Yrkes- fiskarförbund FFFF rf

Kim Jordas

LAYOUT

Oy Preesens Ab

TRYCKERI

PunaMusta

RESPONSBLANKETT OCH TIDNINGSARKIV

Eraluvat.fi/Fena

ADRESSKÄLLA

Forststyrelsens kundregister för jakt- och fisketillstånd (fiskevårds-avgiftsregistret)

TEXT: JAANA HAAPALUOMA-HÖGLUND BILDER: VESA RANTA

FISKE FRÅN *gammal till ung*

I ENO PÅGÅR TVÅ PROJEKT SOM HAR SOM SYFTE ATT ÖVERFÖRA FISKEKUNSKAP TILL UNGA.
ENLIGT RICO MUTANEN, VERKSAMHETSLEDARE FÖR ENO 4H-FÖRENING,
FINNS DET MYCKET TYST KUNSKAP INOM FISKE.

Markus Varis, 15, möter oss på sin hemmagård i Eno i Joensuu. Han öppnar dörren till garaget och visar upp sina fiskeredskap: jiggar och drag.

– Med de här har det kommit lax, medan det med de här har kommit mest gös och abborre, berättar Varis.

En del av dragen har Varis fått av den tidigare grannen, som lämnade dragen till honom när han flyttade. Även den avlidne farfaderns gamla nät finns i garaget.

Från hemgården har Varis en vy över Leveälähti. I sjön har han två katsor och en så kallad saxkrok. Katsorna vittjas varannan dag, och i dag är det dags igen.

Varis tar med sig en issåg som också ärvt av farfar. Man måste ju få sönder isen först.

– Motorsågens kedja gav upp, så jag måste använda issågen.

Varis sågar vant upp isen och hittar snöret till katsan. Katsan tas upp utan minsta problem. Till en början verkar det som om det inte har kommit någon fångst, men inne i katsan finns en liten mört. Varis ser hoppfull ut.

– Den här passar bra som bete till saxkroken, säger han.

Varis går till saxkroken några tiotal meter bort. I isen finns ett litet hål och en bit styrox fungerar som lock. Ur hålet drar Varis fram ett snöre med en krok i ändan. Sen visar han hur betet sätts på kroken.

Markus Varis fiskar aktivt och en stor del av hans kunskap om fiske har ärvt av farfar. Även om farfar dog för länge sedan har farmor till exempel lagt farfars gamla ställen för nätfiske på minnet.

– Och det kommer verkligen fisk därför, säger Varis.

Genast ut och fiska, inte sitta på lektion

Markus Varis har ivrigt deltagit i naturprojekt som ordnats av 4H-föreningen i Eno. Projektet har som syfte att överföra information om naturen från äldre generationer till unga.

– Jag tycker det är bra att sådant här ordnas. Jag är mycket intresserad av fiske och det vore bra om många andra ungdomar också blev intresserade. En av mina vänner fiskar och jagar aktivt.

I förfölj startade 4H-föreningen projektet Luonnonantimilla rahoiksi

(Från naturgåvor till pengar), där man lärde sig de viktigaste färdigheterna inom bärplockning, svampplockning och fiske. I fjol startades projektet Kalavedet tutuiksi (Bli bekant med fiskevattnen). Projektet har fått finansiering från fiskevårdsavgiftsmedlen från NTM-centralen i Norra Savolax, närmare bestämt från Insjöfinlands fiskeritjänster.

– Just fisket är förknippat med mycket tyst kunskap som fiskaren kan behöva årtionden för att tillägna sig. Till exempel under vilken årstid man kan fiska vilken fisk, hur olika väderförhållanden påverkar, hur man bäst tillreder mat av fiskarna och vilka redskap som behövs, berättar **Rico Mutanen**, verksamhetsledare för 4H-föreningen.

Enligt Mutanen har man fått med många unga i föreningens båda naturprojekt.

– Till en början planerade vi aktiviteter i lektionsstil där man sitter i klassrummet och lyssnar. De unga meddelade dock att lektioner och fritid inte passar ihop. Vi bestämde oss för att i stället gå ut och fiska med ungdomarna och lära ut färdigheter vid sidan om, berättar Mutanen.

Eno ligger i ett område där man fiskar mycket i Finland, i Norra Karelen. Den lokala 4H-föreningen har två projekt på gång med anknytning till fiske, Kalavedet tutuiksi och Luonnonantimilla rahoiksi. På bilden personer som deltog i pilkfiskeevenemanget: Katri Huttunen (till vänster), Jasper och Leevi Laakkonen, Pekka Kukkonen och Rico Mutanen.

Fiske är mycket mångsidigt. Det finns mete, kastfiske, dragfiske, pilkfiske och annat. Det finns också många färdighetsnivåer. Därför har undervisningen varit individuell.

Till exempel har Markus Varis tillsammans med Mutanen fiskat i sjön Joukiinen under hösten, och de tittade på förhand på kartan efter ställen där det kunde finnas undervattensstenar, ett bra ställe för fiske.

– Vi satte ankar och efter bara en timme hade vi fått ihop matfiskarna.

På intervjudagen har Varis deltagit i 4H-föreningens pilkfiskeevenemang, men det nappade dåligt den här gången. Han åkte hem efter ett par timmars pilkfiske.

– Fisken nappade helt enkelt inte den här gången, funderar Varis.

Unga är inte nödvändigtvis bara intresserade av matfisk

Under 4H-föreningens pilkfiskeevenemang råder en lugn stämning, och några av de mest ihärdiga pilkar fortfarande. Enligt Mutanen har ett tjugotal personer

varit på plats som bäst, varav tre personbilar fulla med ungdomar.

Nu är **Leevi** och **Jasper Laakkonen**, 21, på plats, och de har lovat att grilla korv under evenemanget. De berättar att de tycker om fiske i allmänhet, men att det är ganska utmanande att pilka.

– Det är svårast att hitta ett bra ställe. Vi började vid stranden och flyttade sedan till en annan plats, säger Leevi Laakkonen.

Bröderna anser att fiske är en viktig färdighet i Finland, precis som jakt och bärplockning. De äter visserligen ganska lite fisk som mat, så det är inte den viktigaste motivationen att fiska.

– Snarare funderar man ifall man kunde få en rekordfisk, berättar Jasper Laakkonen.

Kasper Sonne, 11, har kommit med sin syster för att pilka. Hans favoritfisk är abborren, eftersom man lätt känner igen den och den är lätt att fånga. Han har lärt sig fiskefärdigheter av sin farfar.

– Det är svårt då till exempel näten lätt trasslar ihop sig. Det går inte att förhindra, säger Sonne.

Den äldre fiskargenerationen representeras av bland annat **Pertti Hippinen**. Han stiger upp för att borra ett nytt hål på ett annat ställe. Även han tycker att det inte verkar vara särskilt idealiskt väder för att pilka nu.

– Det har snöat på isen, så vattnet är mörkt. Fiskarna kan inte se vart de rör sig då, säger Hippinen.

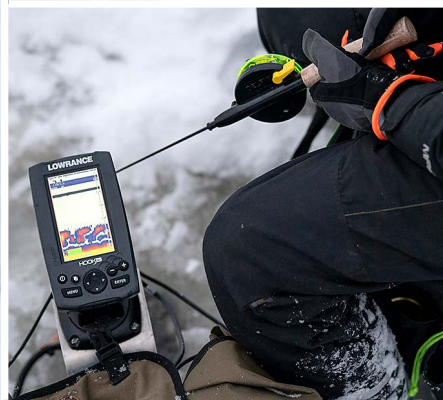
Han är en erfaren fiskeexpert som också har nått framgång i fisketävlingar. Enligt honom finns det ofta fisk vid uddar eller bäckmynningar.

– När man går runt ön här i närheten kan man få fisk.

Även 10-åriga kompisarna **Ilari Kiukkonen** och **Eemeli Piippanen** har fiskat redan en längre stund under evenemanget, men fisken har inte nappat. De tycker att det är ganska svårt att pilka. Efter en stund märker Piippanen att pilken har försvunnit i vaken. Linan har gått av.

– Du får en ny pilk, säger Rico Mutanen till pojkarna.

Enligt Rico Mutanen är ett av målen med projektet Kalavedet tutuiksi fortfarande att hitta en kompis åt de unga

Enligt Rico Mutanen, verksamhetsledare för 4H-föreningen i Eno, är det viktigt att överföra fiskerelaterade färdigheter till den yngre generationen. Under pilkfiskeevenemanget var det möjligt att lära sig till exempel att använda ekolod. På bilden över Ilari Kiukkonen och Eemeli Piippanen.

Markus Varis har gärna deltagit i 4H-föreningens verksamhet.
– Rico har gjort tillräckligt med reklam, säger han.

Reijo Santala har gjort flera olika flugor. En del är gjorda redan i början av 2000-talet och en del kallas för så kallade irritationsflugor.

ur den äldre generationen. Sådana hittas främst i den lokala fiskeföreningen, Kaltimon kalapojat.

Man kan också berätta för andra var det nappar

Fiskeföreningens medlem **Reijo Santala** sitter på fiskekunskap. Hemma visar han upp flugor som han gärna binder själv. De kommer aldrig att bli perfekta.

– Alltid är det något som blir fel, säger han med glimten i ögat.

Han anser att det är viktigt att överföra tyst kunskap till kommande generationer så att fisket inte blir en helt försvunnen folktradition. Själv har han lärt sig fisket av sin far, från 2–3 års ålder. Dessa färdigheter har han även lärt ut åt sina systerbarn, som visserligen snart är femtio.

– Men jag har inte gjort allt på samma sätt som pappa. Han lärde mig meta så

att kroken inte får synas i vattnet tills jag själv märkte att man nog kan fiska så, beskriver Santala.

Santala är inte ense om traditionen att flugmodeller eller de bästa fiskeställena alltid måste hållas hemliga.

Santala anser att även andra saker är viktiga i fisket än goda fiskeställen. Till exempel förståelse för var fisken rör sig i vilket väder.

– Fiskarna förflyttar sig alltid till sidan där det är ljus, eftersom ljuset lockar dem. Om det finns mörkare, grumligare områden i isen måste man kunna se solens riktning och dra slutsatser om var fiskarna finns, berättar Santala.

Vindriktningen är också förvånansvärt viktig.

– Även om fisken är i vattnet vet den hur det blåser.

För den äldre generationen har olika fisketävlingar varit viktiga och Santala minns också själv hur han har deltagit i dem. Däremot har unga inte syns till på länge.

4H-föreningens Rico Mutanen berättar att man kommer att fråga de unga vilka slags tävlingar de skulle vara intresserade av. Dessutom ordnas önskade utflykter för unga på våren, och äldre och unga fiskare får hjälp att komma i kontakt med varandra ännu bättre än tidigare.

– Vi tar reda på vad varje ung person vill göra och sedan frågar vi vem av de äldre personerna som har plats i båten.

– Man måste alltid planera lite med de unga. Och man kan inte tvinga någon att delta – de som blir entusiastiska är de som deltar, konstaterar Mutanen. ■

Rico Mutanens tips för de som arbetar med unga

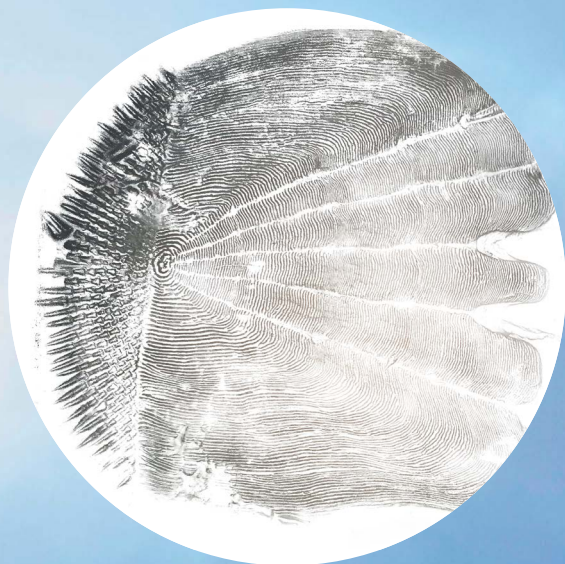
- Det lönar sig att ta med de unga i idéstadiet. Det värsta man kan göra är att vara en avlägsen auktoritet som tutar i de unga att nu ska de ut och fiska.
- Det är bra för en handledare att visa upp sig i olika sammanhang: besöka skolan, vara närvarande i sociala medier, själv göra fiskevideor och publicera fångstbilder.
- På en liten ort känner alla varandra, så när man stöter på de ungas föräldrar i butiken kan man också prata om kommande projekt.
- Det lönar sig att söka andra frivilliga som hjälp. De kan finnas i den lokala fiskeföreningen eller till exempel i gruppen Kalastajat (Fiskare) på Facebook. Om man ser en fiskare någonstans kan man bara närma sig honom eller henne och börja prata om saken.
- Det är lätt att börja fiska. Som enklast behövs bara ett metspö och bete. Personer under 18 år behöver inte betala fiskevårdsavgiften.

TEXT: JAANA TAPIO BILDER: ROBERT SEGER

Gösens tillväxthastighet AVSLÖJAS I FJÄLLEN

I KARVIANJOKI FISKERIOMRÅDE UNDERSÖKS GÖSENS TILLVÄXTHASTIGHET GENOM ATT SAMLA IN OCH ANALYSERA FJÄLLPROVER FRÅN SEX SJÖAR. AKTUELL INFORMATION HJÄLPER TILL MED ATT FATTA RÄTT BESLUT FÖR ATT FISKET SKA VARA HÅLLBART.

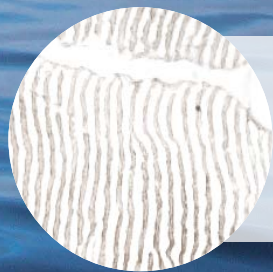
Ett år syns på fjället som flera ringar.

Tillväxthastigheten mäts av avståndet mellan fjällets årsringar till centrum.

En kall och näringsfattig tillväxtperiod samt ett för tätt fiskbestånds årsringar ligger nära varandra, eftersom tillväxten är långsam.

En varm och näringsrik tillväxtperiod samt tiden efter vårdfisket syns som en snabb tillväxt, varvid avståndet mellan ringarna ökar.

Jiggen bryter upp den lugna sjöns yta i Påmark i Satakunta. Den bleka novembersolen polerar vattenytan, landskapet är som en naturbild.

– Här finns mycket gös, i regel små, men det finns också stora individer. I ett skede var gösbestånden i dåligt skick här, vilket till en del berodde på överfiske. Situationen verkar dock ha förbättrats nu, tror **Joonas Aaltonen** från Länsi-Suomen Kalatalouskeskus ry.

Det behövs dock noggrann forskning, eftersom fiskebestämmelserna uttryckligen måste grunda sig på fakta. Aaltonen har fört oss ut på vattnet för att bekanta oss med forskningsprojektet i Karvianjoki fiskeriområde, som har finansierats med fiskevårdsavgiftsmedel. Syftet är att utreda gösens tillväxthastighet i sex sjöar som valts ut för undersökningen: Isojärvi, Siikaisjärvi, Karvianjärvi, Karhijärvi, Venesjärvi och Hirvijärvi. Det har inte tidigare funnits någon systematisk helhetsundersökning av de sjöar som nu undersöks.

Proverna samlas in med hjälp av lokala fritidsfiskare. Aaltonen har vaskat fram fritidsfiskarna bland annat via fiskeriområdenas styrelser och delägarlag. Avsikten är att få minst 30 fjällprover från olika stora fiskindivider från varje sjö för att urvalet ska vara representativt.

– Det kom väldigt bra prover här från Isojärvi. Från några andra sjöar har vi inte ännu fått tillräckligt antal prover, berättar Aaltonen.

Även om Aaltonen nu använder spö och jigg, har sättet att fånga fisk ingen betydelse för undersökningen. Fångsten behöver inte heller överlätas för undersökning. 10–20 fjäll från området mellan fiskens bukfenor, vid analfenan eller framför den på båda sidor om sidolinjen är tillräckligt.

– Fjällen packas i papperspåsar och på påsen antecknas fiskens längd, vikt, fångstplats och fångsttid, fångstredskap och fiskens kön. I papperspåsen kan provet inte mögla, säger Aaltonen.

Snabb tillväxt under varma somrar

Informationen från undersökningen utnyttjas i planeringen av hållbart fiske. Det sker inte nödvändigtvis förändringar i alla sjöar, men vid behov kan man sänka fångstmåttet för gös eller å andra sidan besluta att höja det. Till exempel i ett tidigare projekt vid fiskerihushållningscentralen beslöt man att höja fångstmåttet i Egentliga Finland i Kirkkojärvi i Salo. Undersökningsresultaten kan också påverka rekommendationerna om nätens maskstorlek samt ge information om eventuellt behov av att plantera ut gös eller om utplanteringarnas tillräcklighet.

Fjällproverna undersöks och analyseras av personal vid Länsi-Suomen Kalatalouskeskus. Enligt fiskeribiolog **Olli Ylönen** kan man endast genom att mäta fiskarnas längd få reda på hur många olika längdklasser det finns i artens fångst, varvid man utifrån artens genomsnittliga tillväxt kan dra slutsatser även om de åldersklasser som simmar i sjön.

Närmare information om olika gösars tillväxthastigheter fås dock retroaktivt endast genom att ta fjällprov av fångsten. Med hjälp av mikroskop mäts avståndet från centrum till årsringarna. För mörtfiskar, gös och laxfiskar kan den retroaktiva tillväxten fastställas just med fjällen. På abborren görs bestämningen från det triangelformade benet operculum i gällocket och med gädda från skuldgördeln, cleithrum.

– Till exempel syns en varm och näringsrik sommar som en snabb tillväxt, varvid mellanrummet mellan årsringarna

Joonas Aaltonen från Länsi-Suomen Kalatalouskeskus ry koordinerar proverna från lokala fritidsfiskare för projektet om gösens tillväxt. I projektet som utreder gösens tillväxthastighet spelar fångstmetoden ingen roll. Av fisken skickas 10–20 fjäll för undersökning, annars får fiskaren behålla fångsten själv.

ökar. En kall och näringsfattig tillväxtperiod bromsar upp tillväxten, varvid årsringarna ligger mycket nära varandra, berättar Ylönen.

Om fiskbeståndet är för tätt ses det också som en långsam tillväxt, och efter vårdfiske ökar tillväxten när konkurrensen om födan minskar.

Fiskbeståndens skick intresserar många

Alla undersökta sjöar är enligt Ylönen relativt bra gössjöar, men situationen varierar beroende på sjön. I vissa har till exempel gös utplanterats när avsikten har varit att öka intresset för sjön som fiskesjö. Generellt har övergödningen gynnat gösen och bestånden har i genomsnitt hela tiden vuxit i södra Finland.

– Till exempel i Karvianjärvi utplanteras för närvarande ingen gös alls, eftersom den naturliga fortplantningen där uppenbarligen är effektiv. Även i övrigt har efterfrågan på gösyngel hela tiden minskat när det också i övrigt har funnits tillräckligt med fisk, säger Ylönen.

De lokala fiskarna har enligt Aaltonen framfört sina egna bedömningar av gösbestånden i de sjöar som är föremål för undersökningen utifrån sin egen praktiska erfarenhet, och det har även i övrigt funnits intresse för projektet. Största delen av projektets frivilliga har varit lokala fiskare, som naturligtvis är intresserade av fiskbeståndens skick i de egna närliggande vattnen. Även i övrigt berömmar Aaltonen att största delen av fritidsfiskarna är en ansvarsfull grupp.

– Jag har skickat deltagarna ett måttband och en våg som tack för insamlingen av fjällen. Alla har dock inte varit intresserade av priset. Det är glada bara av att få vara med. ■

Jiggen är enligt Joonas Aaltonen ett effektivt sätt att fånga gös.

Fjällproverna skickas för undersökning i en papperspåse, på vilken provets uppgifter antecknas.

Fyra miljoner dagar HANDREDSKAPSFISKE

AV FISKEVÅRDSAVGIFTERNA FÖRDELAS ERSÄTTNING TILL VATTENOMRÅDENAS ÄGARE ENLIGT HUR MYCKET MAN FISKAR MED HANDREDSKAP I OLIKA OMRÅDEN. NATURRESURSIINSTITUTET HAR PUBLICERAT EN NY FISKEUTREDNING, SOM KOMMER ATT LIGGA SOM GRUND FÖR HUR ERSÄTTNINGARNA FÖRDELAS UNDER KOMMANDE ÅR.

Av de finländska fiskarna fiskar 69 procent endast med spöfiskeredskap. Av alla som fiskar med handredskap fiskar 59 procent enbart i sådana områden där det räcker med att betala fiskevårdsavgiften.

I föl upp gick antalet handfiskeredskapsdagar, som grundar sig på fiskevårdsavgiften, till sammanlagt 3,8 miljoner dagar. Helsingfors-Esbo fiskeriområde hade flest handfiskeredskapsdagar. Relativt sett fiskades det också mycket i Södra och Mellersta Päijänne, Erstan-Velkua, Enare och Pielinen-Karelens fiskeriområden.

Naturresursinstitutet (Luke) publicerade i början av året en utredning som grundar sig på information som samlats in från 6 500 fiskare. Naturresursinstitutet utreder med cirka fem års mellanrum mängden handredskapsfiske i fiskeriområdena.

Syftet med utredningen är att fördela fiskevårdsavgiftsmedlen rättvist till vattenområdenas ägare. De får nämligen ersättning för att det fiskas på deras vatten.

Det handlar om den så kallade allmänna fiskerätten: när en fiskare har betalat fiskevårdsavgiften kan hen fiska med ett spö och bete på andra ställen än vid särskilda fiskeplatser eller i områden med fiskeförbud. Personer under 18 år och personer som fyllt 70 år eller som hunnit fylla 65 år före utgången av 2023 kan fiska i områdena utan fiskevårdsavgift.

För detta fiske betalas ersättning till vattenområdenas ägare. Ersättningarnas storlek grundar sig på Naturresursinstitutets utredning, med vilken man bedömer den så kallade spöfiskebelastningen på fiskevattnen.

Fiske med stående fångstredskap på nedgång

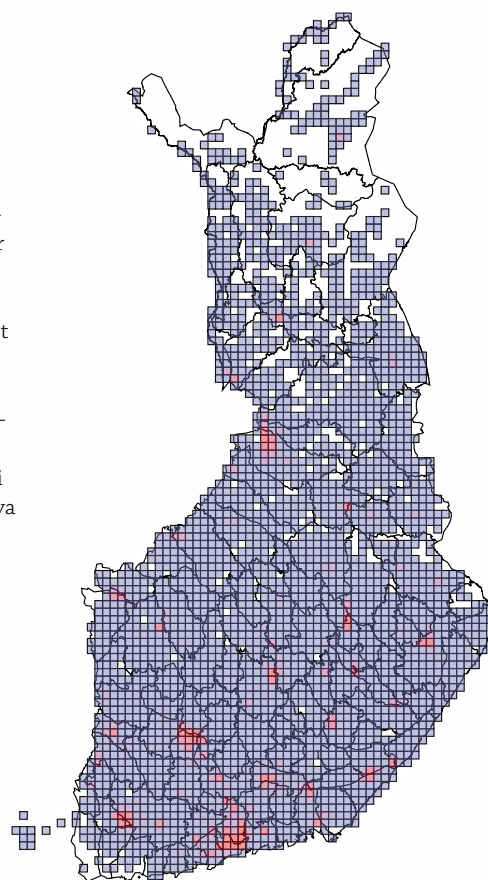
Resultaten av enkäten stöder den förändring i fritidsfiske som beskrivs i tidigare års undersökningar. Vad gäller fiskemetoderna har det skett en förändring. Tyngdpunkten har skiftat mot mer användning av handredskap i stället för stående fångstredskap.

I dag fiskar endast fyra procent enbart med stående redskap, till exempel nät eller katsa. Enligt enkäten använde 27 procent av respondenterna både spöredskap och stående fångstredskap.

En annan förändring verkar ha skett i fråga om vilka områden som är attraktiva fiskeobjekt. Lapplands popularitet har ökat som fiskemål för besökare under 2010-talet och ännu under de senaste åren. I de övriga landskapen har antalet besökare i regel minskat.

Hälften av handredskapsfiskarna uppgav att de endast fiskar inom ett fiskeriområde och 28 procent att de fiskar inom minst två fiskeriområden. Nästan fem procent av respondenterna fiskade i hela fem eller fler olika fiskeriområden.

Nästan hälften fiskade med spö även i sådana områden och på platser där man behöver tillstånd av vattenområdets ägare eller den som ansvarar för platsen. ■

Personer

10 001 - 11 600	(1)	801 - 900	(10)
5 001 - 10 000	(4)	701 - 800	(8)
4 001 - 5 000	(4)	601 - 700	(14)
3 001 - 4 000	(5)	501 - 600	(20)
2 001 - 3 000	(12)	401 - 500	(21)
1 001 - 2 000	(19)	301 - 400	(34)
901 - 1 000	(6)	201 - 300	(63)
801 - 900	(10)	101 - 200	(163)
701 - 800	(8)	1 - 100	(2465)

Källa: Pellikka, Jani; Mikkola, Jarmo; Husa, Miikka (2024): Viehekalastusta kalatalousalueilla: Utredning. Naturresursinstitutet 2024.

Bosättningsorter i Finland för fritidsfiskare som betalat fiskevårdsavgiften under perioden 1.9.2022–31.8.2023. Rutor på 10 x 10 km.

TEXT OCH BILDER: JERE MALINEN

FISKARE sedan barnsben

HUSBEHOVSFISKE FÖRBÄTTRAR FINLANDS FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAP, SÄGER EN YRKESOFFICER
SOM RÖRT SIG PÅ FISKEVATTNEN ÄNDA SEDAN HAN VAR EN LITEN POJKE.
FÖR MÅNGA FINLÄNDARE ÄR FISKET FORTFARANDE ETT SÄTT ATT DRYGA UT BRÖDET.

Som ung flyttade **Mikko Illi** familj runt om i Finland efter pappans jobb på Rautaruukki. Vyerna ändrades, men fisket fortsatte.

– Jag minns hur jag ofta som ung pojke i Otanmäki måste få komma iväg och fiska. Sju kilometer var inte en lång väg att cykla.

Ett av barndomens starka fiskeminnen är kopplad till sommarstuga vid Ule träsk. Illi fick då i lågstadieåldern en katsa som gåva.

– Jag fiskade med den hela sommaren. Jag bytte ofta plats och var varje gång nervös över hurdana fiskar jag skulle hitta i katsan följande morgon.

När Mikko Illi växte upp blev han en yrkesofficer. Arbetsplatsen byts ut för soldaten med några års mellanrum, men fisket är fortfarande en livsstil.

– På äldre dagar har jag blivit en ivrig husbehovsfiskare.

Nät till sjöss på militärområdet

Det nästan 10 000 hektar stora skjut- och övningsområdet vid Pahkajärvi i närheten av Repovesi nationalpark är bekant för hundratusentals finländska beväringar.

Få av dem vet visserligen att man också jagar och fiskar där när militär vapnen inte smäller. Det slutna markområdet som staten förvaltar har bevarats som ödemark.

Hos familjen Illi äter man fisk flera gånger i veckan året runt. Ofta fisk som fångats själv med stående fiskeredskap.

”

Under kriget var fisket viktigt för matförsörjningen.

Den kraftiga vinden höll Markku Karhus siknät nästan tomt. Fyra välmående leksikar kom ändå.

– Här finns en känsla av Lappland, säger Illi som bodde i Kolari när han var ung.

Överstelöjtnanten som arbetar vid Arméstaben är med i Kouvolan Varuskunnan Metsästäjät ry. Föreningen ansvarar för jakten i Pahkajärvi.

I oktober leker siken. Därför har Illi frågat sin fiskekamrat **Markku Karhu** som bor nära Pahkajärvi till hjälp.

De har kommit överens om fisketräffar vid militärområdets norra övervakningspunkt. Där hoppar Karhu i Illis bil och duon kör till stranden av en liten sjö.

Stämningen är väntande. Föregående kväll har några siknät lagts ut i sjön.

Vackra ord om fisket

Soldaten sätter sig i fören och tar tag i årorna. Den hårda vinden lyfter vassa vågor. Karhu som sitter vid aktertoften och har fiskat hela sitt liv misstänker att det är ett dåligt tecken.

– Det blåser för mycket. Det finns knappast många fiskar i näten.

Vädret hindrar inte Illi från att tala vackert om fiske. Tillfrågad lyfter han fram krigstiden, då fisket spelade en viktig roll i matförsörjningen för soldater och på hemmafronten.

– Finland är fullt av sjöar och sjöarna av fisk. Det hör redan till den nationella försörjningsberedskapen att vi kan fiska och utnyttja fisken.

Även denna färdighet övas och upprätthålls under fredstid enligt soldaten. Fångst med stående redskap och husbehovsfiske har ibland i onödan fått negativa associationer i offentligheten.

– Jag är ingen fiskbiolog, men en stor del av Finlands vatten lär vara underfiskade.

Under roddturen pratar officeren diplomatiskt om allt fiske.

– Det handlar om rimlighet, inte om fångstmetoder. Inga redskap får användas för att fånga mer än vad som är nödvändigt.

Med stående redskap året runt

Prognosen av de erfarna fiskarna har gått i uppfyllelse. Det blåste för mycket på natten. Bara fyra sikar har simmat in i näten, men de är desto trindare.

Mikko Illi öppnar den första. Fisken är full med rom. Detsamma gäller de andra sikarna. Allt som allt får de samlat en plastmugg med rom.

– Jag rengör och fryser ner de här. Det är dags för kalasande senare.

Efter rensningen kontrollerar fiskarna ännu katsan i den närliggande dammen. Den glimrar i koppar av småfisk.

– Rudor. Jag tänkte prova lägga ut långrev i hemvattnen innan isen kommer.

Illis hem ligger i Kristina vid Saimens strand. Där fiskar han också året om.

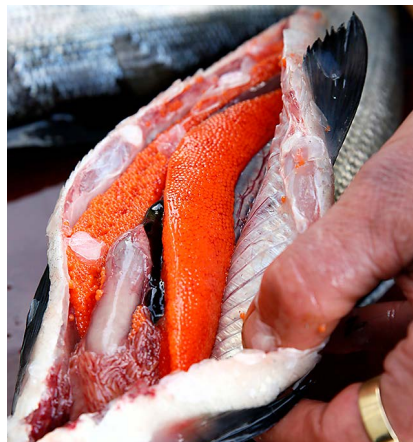
– Vår familj äter fisk flera gånger i veckan.

En soldat fångar inte fisk i lagret. Enligt fiskarens motto håller sig fisken färsk endast i sjön.

– Jag lyfter upp fångstredskapen när det finns tillräckligt med matfisk.

Fångst med stående fiskeredskap är för Illi förknippad med lite likadan nostalgi och beredskap som att hugga ved.

– När näten är i sjön sover jag bättre. ■

Sikens rom är en stor delikatess som kan serveras till exempel på självständighetsfesten i slottet.

Omakala-tjänsten bidrar TILL ATT PLANERA HÅLLBART FISKE

OMAKALA ÄR ETT FÅNGSTANMÄLNINGSSYSTEM SOM FRAMFÖR ALLT ANVÄNDS FÖR ATT SÄKERSTÄLLA FISKETS HÅLLBARHET, MEN DET FÖR OCKSÅ MED SIG ANDRA POSITIVA FÖRDELAR. VAD TÄNKER HOBBY- OCH YRKESFISKARE OM OMAKALA, OCH VAD ANSER REPRESENTANTER FÖR FISKERIOMRÅDET, FISKERIFÖRVALTNINGEN OCH FISKFORSKNINGEN?

**Mikko Olin, specialforskare,
Naturresursinstitutet:**

Noggrannare information om hur fiskbestånden mår

”Med hjälp av Omakala-appen får man noggrannare och mer aktuell information om fritidsfiskarnas fångster. Utifrån uppgifterna kan man dra slutsatser om hur mycket fisk det finns i ett visst vatten, vilka arter som förekommer där och hur stora de är.

Informationen behövs eftersom forskningsprojekt är dyra att genomföra och de genomförs under en begränsad tid och i begränsade områden. Hittills har vi i fråga om fritidsfiskets fångster varit beroende av en riksomfattande enkät som genomförs vartannat år, där även svarsprocenten har minskat med tiden.

Vi efterlyser förstas mest information om hotade fiskarter. Men vi är också intresserade av ekonomiskt värdefulla arter såsom gös, abborre, gädda och sik. Dessutom är främmande arter ett växande problem. Vi önskar dock inte att informationen som anmäls koncentreras till någon fiskart, utan det behövs information om alla arter.

Det väsentliga är att så många fritidsfiskare som möjligt tar appen i bruk. Då får man tillräckligt mycket information från ett tillräckligt stort område. Vi tar gärna emot respons om applikationen, för att göra appen mer lockande att använda.

Det är bra om fiskaren vet att applikationen inte förmedlar uppgifter om enskilda fångster eller fiskeplatser specifikt, utan att uppgifterna som överförs till databasen är mer förenklade.”

**Janne Rautanen, fiskeriexpert,
Finlands Fritidsfiskare:**

Kartfunktionen är behändig för fiskaren

”För fritidsfiskarna är kartfunktionen i Omakala den mest användbara funktionen. Fiskarna ser sitt läge i realtid på kartan och djupkurvorna hjälper till att gestalta till exempel undervattensformationer. Appen fungerar också som databank, eftersom man kan kontrollera till exempel fiskebegränsningar och fångstmått där.

Med tiden får man också en bra app för att anmäla fångster, i synnerhet för fiskar som omfattas av anmälningskyldigheten. Anmälningskyldigheten för vissa fiskarter är i sig en bra sak, förutsatt att arterna och förordningstexten övervägs omsorgsfullt så att den information som samlas in riktar till de rätta fiskarterna och bestånden. Det är naturligtvis viktigt att få motsvarande information även från kommersiella fiskare för att informationen om hotade fiskbestånd eller främmande arter ska vara så omfattande som möjligt.

Appens användbarhet och även dess kartfunktion behöver ännu utvecklas. Till exempel kan rapporteringen av fångster vara mindre komplicerad, särskilt i efterhand. Man ska kunna gå till anmälning av fiskarter som omfattas av anmälningskyldigheten direkt från startsidan. Det skulle också vara fint om den betalda fiskevårdsavgiften och andra fisketillstånd framöver skulle synas i Omakala. Då skulle det kunna fungera som en behändig tillståndsplånbok.”

**Gabi Lindholm, verksamhetsledare
i sex fiskeriområden på sydkusten:**

Det är viktigt att uppgifterna vidare- befordras till fiskeriområdena

”Fiskeriområdena är enligt lag skyldiga att göra upp en plan för nyttjande och vård för sitt område. Fiskbestånden måste följas upp så att vi på basis av information kan ordna nyttjandet av fiskresurserna och vidta vårdåtgärder. Därför är det av största vikt att uppgifterna i Omakala-systemet också vidarebefordras till fiskeriområdena.

Ur fiskeriområdets synvinkel behöver vi i synnerhet information om antalet fiskare, fiskeredskap, fiskeplatser och fångster av de populäraste målarterna samt om i vilken riktning fiskbestånden utvecklas. Det skulle också behövas information om hur utplanteringslyckats och hur fiskeförbudet under lektiden påverkar fiskbestånden.

I fråga om hotade fiskar fungerar den lagenliga planerade anmälningsskyldigheten ok, men i fråga om andra arter måste det finnas en bra morot för att det skulle göras i appen, så att den tas i bruk i stor utsträckning. Möjligheten att använda appen som fångstdagbok kan vara en sådan.”

Kyösti Nousiainen, fiskerimästare, NTM-centralen:

Appen kunde identifiera en fiskart utifrån en bild

”Det har länge talats om att fritidsfiskarna borde ha ett likadant system för fångstanmälan som jägarna. Omakala uppfyller inte helt denna önskan, men är ett steg i rätt riktning. En av fördelarna är en noggrannare styrning av fiskevårdsåtgärderna. Till exempel kan man numera plantera ut fisk i en viss sjö, av gammal vana, även om det inte finns ordentliga uppgifter om behovet.

Övervakningen av att anmälningsskyldigheten fullgörs kan vara utmanande, så appen borde vara så pass lockande att fiskarna skulle ta i bruk den av eget intresse. Appen skulle till exempel kunna identifiera fiskarter utifrån en bild och berätta om den. Det skulle ge fiskarna genuin nytta.”

**Juha Piilola, verksamhetsledare,
Finlands insjöfiskares förbund:**

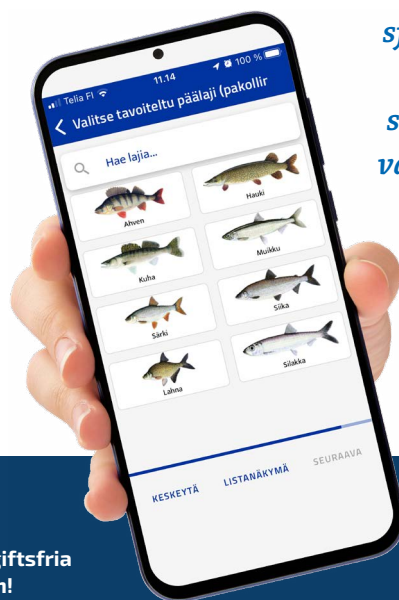
Indirekt nytta för kommersiella fiskare

”Yrkesfiskarna har redan sedan tidigare med stöd av lagen varit skyldiga att rapportera sina fiskfångster, så Omakala-systemet gäller inte oss direkt. Det kan ändå vara till indirekt nytta för kommersiella fiskare då det ger noggrannare information om hur fiskbestånden mår och därigenom kan ge en mer precis reglering av fisket.

Nyttjande och vården av fiskevattnen grundar sig på fångstinformation. Vad det gäller fritidsfiskarna så har vi knappt känt till deras fångster. Med tanke på vården av fiskevattnen är det dock viktigt att fångster av alla fiskarter är kända. Även om anmälningsskyldigheten inte kommer att gälla alla fiskarter, hoppas jag att frivillig anmälan blir vanligare. Det finns fiskarter som fritidsfiskarna fiskar mycket mer av än yrkesfiskarna.

Gruppen fritidsfiskare är stor och åldersspannet är omfattande, så mottagandet av appen kan vara brokigt. Vissa förhåller sig positivt till nyheterna, men för äldre generationer kan det vara svårare att ta appen i bruk.”

*Enligt förslaget ska fiskare anmäla
fångstuppgifter för sju fiskarter
från och med år 2025: lax, insjölox,
öring, ål, röding i
sjöarna Kuolimo
och Saimen
samt i Vuoksens
vattendrag, harr
i havet samt
puckellax.*

Tjänsten Omakala i korthet

- Ett fångstanmälningsystem för fritidsfiskare
- Registrering av information om fiske och fångster via mobila enheter och i webbläsare
- Uppgifter om fiskebegränsningar och aktuella meddelanden till fiskare

Installera den avgiftsfria appen i din telefon!

Appbutik: Google Play och App Store
Applikationens namn: Omakala
Applikationens utgivare: Luonnonvarakeskus
(Naturresursinstitutet)
Mer information: omakala.fi

Omakala

Dessa är de vanligaste FISKPARASITERNA

FISKPARASITER SOM FÖREKOMMER I FINLAND ÄR TILL STÖRSTA DELEN OFARLIGA FÖR MÄNNISKAN, SÅ LÄNGE MATFISKEN HANTERAS PÅ RÄTT SÄTT. HÄR HAR VI SAMLAT FEM PARASITER SOM VARJE FISKARE BÖR KÄNNA TILL.

Förr eller senare får fiskaren en fångst med ett utseende eller beteende som avviker från det normala. En skada kan orsakas av bakterier, virus eller parasiter. Ibland orsakas skador också av fångstredskap, till exempel nät och krokare.

Alla skador syns dock inte på utsidan. Det kan till exempel förekomma förändringar orsakade av parasiter och olika tumörer i nästan alla inre organ och vävnader. För fiskaren är parasiter oftast bara ett estetiskt problem, eftersom de sällan utgör en fara för människors hälsa.

Den enda fiskparasiten som är skadlig för människan är binnikemasken. Även andra parasitsjukdomar hos fisk som ätits rå kan orsaka mag- eller tarmsymtom, ofta efter en längre inkubations-tid. Därför rekommenderas man alltid eliminera parasiter genom att hetta upp eller frysa ner fisken innan man äter den. Även rom ska frysas.

Parasiter har också sin del i natu-rens ekosystem. Människan får dock inte bidra till att de sprids. Därför ska smittade fiskar eller fiskrens inte lämnas kvar i vattnet eller i närheten av det, utan slängas i avfallet eller grävas ner i marken.

1. Lakens iglar

Lakar lider ofta av iglar. Oftast är det fråga om en igel som har fäst sig i lakens mun för att suga blod. Blodsugare som fäst sig vid huden är i allmänhet fiskiglar.

Gör så här! Laken kan tillredas som mat, men det lönar sig att värma upp eller frysa ner den.

2. Knutsjuka hos sik

I sikens kött förekommer ibland blåsor som innehåller mjölkaktig vätska och som orsakas av knutsjuka. Blåsorna påminner om riskorn och innehåller sporer från spordjur.

Gör så här! Siken kan användas som föda om blåsorna avlägsnas.

3. Gäddans bandmaskar

Hos gäddan förekommer både binnike-mask och bandmask. Vuxna bandmaskar lever i gäddans tarm och kan vara upp till 30 cm långa när de är fullvuxna.

Gör så här! Det lönar sig alltid att steka gäddan omsorgsfullt.

Läs mer om fisksjukdomar

[Livsmedelsverket.fi](https://livsmedelsverket.fi) → Djurhälsa och sjukdomar → Sjukdomar hos fiskar och kräftdjur

4. Laxparasit

Den mindre än en millimeter långa parasiten som påträffas på laxen fäster sig på dess hud, fenor eller gälar. Laxar i yngelstadiet är känsligast för smitta. Huden på den smittade laxen blir gråare och tjockare.

Gör så här! Laxen kan användas som föda när den är stekt.

Obs! Atlantlaxens dödlighet på grund av parasiten är mycket hög. De som fiskar i laxälvarna i norr ska alltid desinficera fiskeredskapen vid officiella punkter ämnade för detta innan fisket inleds. Intyget över detta skall uppvisas vid köp av fisketillstånd samt på begäran även för fiskeövervakaren.

5. Fiskarnas parasitknölar

I sikens kött, särskilt vid fenornas rot, kan det finnas parasitknölar. Inuti knö-larna finns en några centimeter lång, trådliknande larv, gäddans binnike-masklarv, som utvecklas till binnikemask när siken blir föda för gäddan.

Gör så här! Upphettning eller nedfrysning eliminerar risken för parasitsmitta.

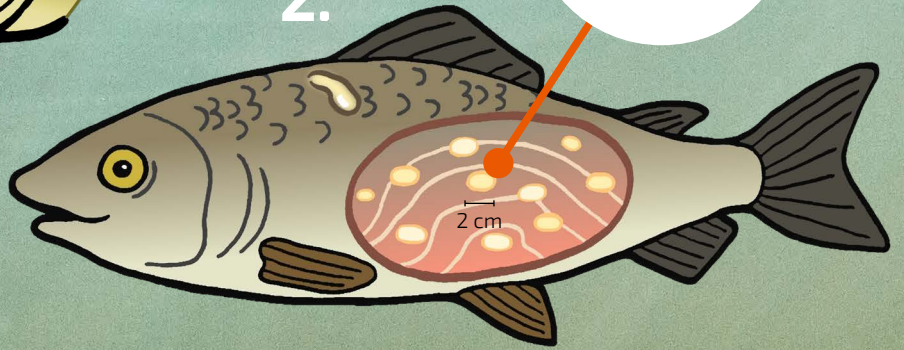
! Parasiter är i allmänhet ett estetiskt problem och man kan äta fisken så länge man följer anvisningarna.

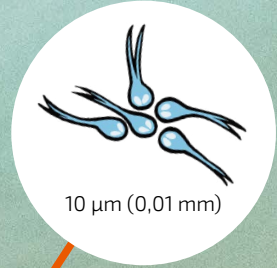
1.

3 cm

2.

10 μm (0,01 mm)

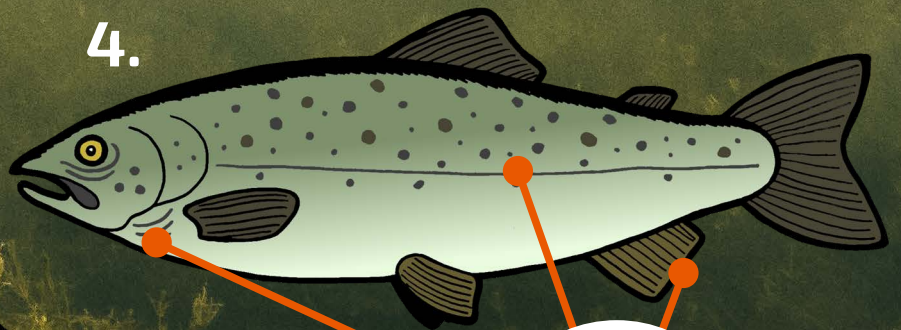
2 cm

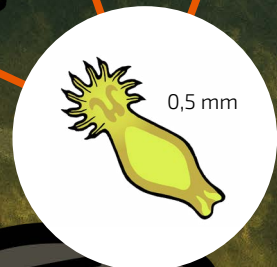
3.

30 cm

4.

0,5 mm

20 cm

5.

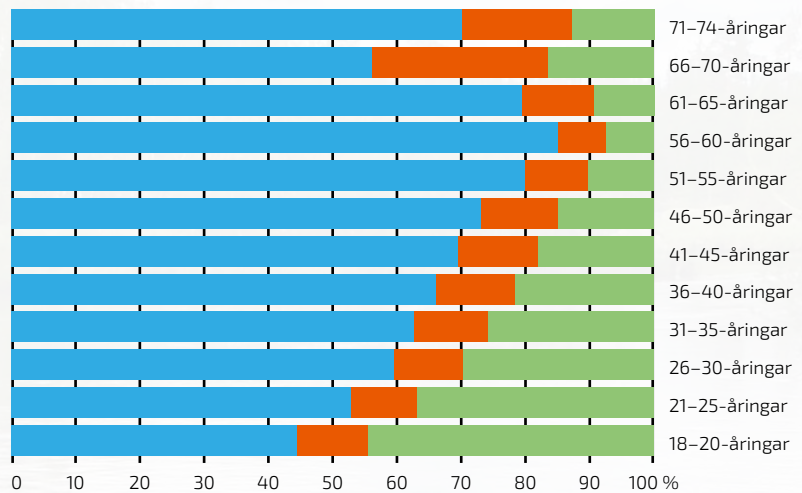
3 cm

Andelen DAGSTILLSTÅND ÖKAR

I FJOL BETALADES FISKEVÅRDSAVGIFTER TILL ETT VÄRDE AV NÄRMARE 10 MILJONER EURO.
I STÄLLET FÖR ÅRS- ELLER VECKOTILLSTÅND KÖPER MAN DAGSTILLSTÅND ALLT OFTARE.
DAGSTILLSTÅNDET ÄR FRAMFÖR ALLT POPULÄRT BLAND YNGRE GENERATIONER.

I fjol betalade var tionde av alla finländare som var betalningsskyldiga på grund av sin ålder, dvs. 18–64 år, fiskevårdsavgift. I år är fiskare i åldern 18–69 år skyldiga att betala fiskevårdsavgift. Undantaget är de fiskare som hunnit fylla 65 år före den 31.12.2023.

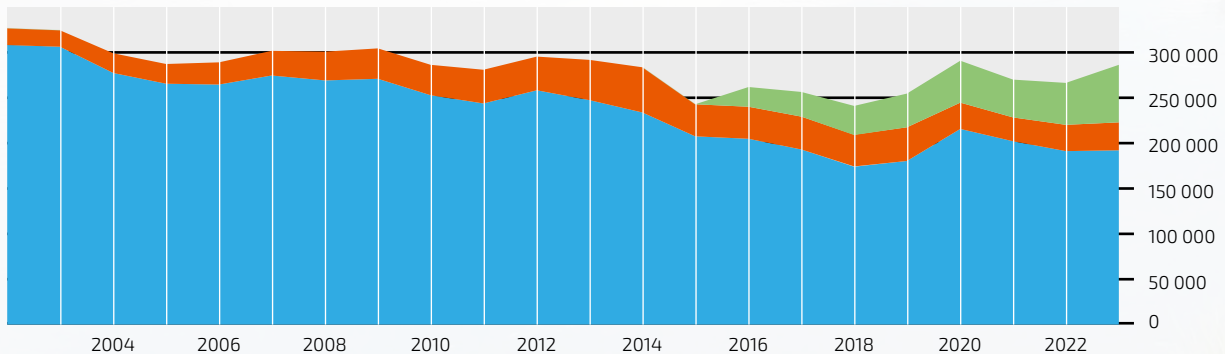
Fiskevårdsavgifter enligt åldersgrupp 2023

- Fiskevårdsavgift för ett år
- Fiskevårdsavgift för en vecka (7 dygn)
- Fiskevårdsavgift för ett dygn (1 dygn)

Ju yngre fiskaren är desto mer sannolikt är det att hen väljer dagstillstånd. En del betalar fiskevårdsavgiften även om de inte längre behöver göra det på grund av sin ålder, eftersom tillståndet är en investering i naturen.

Fiskevårdsavgifter 2002–2023

Fram till 2015 betalade fiskarna fiskevårdsavgift och dessutom länsspecifika spöfisketillstånd. Dessa sammanslogs från och med 2016 till en fiskevårdsavgift.

FÖR VATTENVÅRDEN

ÅRETS FISKEÖVERVAKARE VESA LIUKKONEN GER ETT ENKELT TIPS OM HUR VARJE FISKARE KAN SPARA BÅDE SIG SJÄLV OCH ÖVERVAKAREN ONÖDIGT BESVÄR.

I bästa fall är fiskeövervakningen förebyggande, säger **Vesa Liukkonen**, som fick priset Årets fiskeövervakare 2023.

Han har redan i årtionden fungerat som fiskeguide och fiskeövervakare på sydvästkusten i Gustavs-Nystads fiskeriområde.

– Hela mitt liv har jag fått vara vid havet. Finns det något finare?

I vintras fick Liukkonen ytterligare ett erkännande när han belönades som Årets fiskeguide 2024.

Han anser att en fiskeguide också ska ta hand om fiskevattnen.

– Genom fiskeövervakningen säkerställs att fiskarna sköter sin betalningsskyldighet och att man får pengar till vattenvården och vattenägarna, säger Liukkonen.

Handledande rådgivning

Största delen av Vesa Liukkonsens övervakningsarbete utförs under hösten, då det finns flest fiskare i området.

– Vi måste nå ett stort antal människor. När man har gjort det här länge vet man när och var det lönar sig att röra sig.

Liukkonen påpekar att det också tar tid att till exempel underhålla och sjösätta båten. Det tar en timme med bil eller båt från ena änden till den andra av det stora fiskeriområdet.

– Jag använder 10–20 dagar för det här årligen, dessutom enstaka korta övervakningsbesök.

Rådgivningsarbetet tar också tid. När människor har frågor eller är upprörda över något de ser tar de kontakt per telefon.

– Ibland förs långa diskussioner för att reda ut och föra vidare saker och ting.

Enligt Liukkonen är det viktigaste i arbetet i själva verket inte att man möter fiskare på vattnet, utan att man når

dem med god kommunikation redan på förhand.

– När fiskarna kan skaffa rätt tillstånd och känner till fredningarna klarar man sig utan onödiga bekymmer.

Fiskeövervakare Vesa Liukkonen och fiskemästare Paavo Suominen från Egentliga Finlands NTM-central antecknar övervakningshändelserna på en surfplatta.

Medvetna fiskare

Enligt Vesa Liukkonen är en bra fiskeövervakare någon som är bra på kundbetjäning och som varken blir provocerad eller gör andra provocerade.

– Särskilt aktiva spöfiskare är ofta medvetna om vad som gäller. Många är nöjda med att tillstånden granskas.

Naturligtvis stöter man också på dem som inte är medvetna om tillståndsplikten eller som avsiktligt försöker kringgå systemet.

– Ibland måste man som övervakare ingripa i eventuella förseelser och då

måste man handla rättvist. Man måste kunna läsa av människor för att se vad det handlar om.

Idag är det lätt att skaffa tillstånd med en smarttelefon, konstaterar Liukkonen.

Han har själv en surfplatta till sitt förfogande, som han kan använda för att dokumentera övervakningsåtgärder samt göra uppvisningsanmodan till polisen och årsrapporter till NTM-centralen.

– Det underlättar då man inte behöver skriva på papper. Vädret är inte alltid det trevligaste, det blåser och stänker.

Liukkonen har ett tips för fiskare angående övervakningen:

– Det lönar sig att fotografera fisketillstånden med telefonen och ha kopior av sina fisketillstånd i fiskelådan. Då behöver fiskeövervakaren inte skriva en uppvisningsanmodan och fiskaren behöver inte i onödan besöka polisstationen.

I professionell riktning

Tävlingen Årets fiskeövervakare är en del av ett utvecklingsprojekt för fiskeövervakning som finansieras med fiskevårdsavgiftsmedel.

Inom projektet utbildas gamla och nya fiskeövervakare och samarbetet med myndigheterna förbättras.

Under den senaste tiden har även Vesa Liukkonen övervakat tillsammans med gränsmyndigheterna och NTM-centralen. Han rekommenderar samma sak till andra.

– Det här är viktiga partner. Alla lär vi oss av varandra.

Liukkonen tycker det är bra att allt mer medel anslås för fiskeövervakningen. I stället för välgörenhet blir arbetet mer professionellt.

– Det ökar övervakningens omfattning och kvalitet. Det här är ett viktigt arbete som fler borde rekryteras till. ■

NAPPADE EN FRÄMLING på kroken?

NÄR EN FISK AV EN SKADLIG FRÄMMANDE ART FASTNAR I ETT FÅNGSTREDSKAP
FÅR DEN INTE LÄNGRE SLÄPPAS TILLBAKA I VATTNET.

Man kan bli förvånad när det till exempel nappar en solaborre på kroken. Det kan hända att man inte kan identifiera arten, men det gör inget. Specialforskare **Sanna Kuningas** vid Naturresursinstitutet säger att det räcker med att anmäla observationer.

– Observationen kan anmälas via webbplatsen Vieraslajit.fi. Även om man inte har säkra uppgifter om arten lönar det sig ändå att anmäla observationen och skicka en bild av fångsten.

På blanketten kan man också skriva tilläggsuppgifter som fritext.

– Vid sidan av anmälan är det viktigt att komma ihåg att främmande arter inte får släppas tillbaka i vattnet. Först måste fisken avlivas så snabbt och smärtfritt som möjligt. Fångsten kan användas som mat eller slängas med bioavfallet. Fisken kan också begravas i marken.

Uppmärksamma skadliga arter

Främmande arter är växt- och djurarter som människan för med sig från andra håll och som släpps ut i naturen. Alla främmande arter är inte skadliga, utan många av dem är till exempel nyttiga odlingsväxter, såsom potatis.

– Bakom spridningen av främmande arter ligger alltid mänsklig verksamhet, oavsiktlig eller avsiktlig. En skadlig främmande art kan försämra den biolo-

giska mångfalden i Finland, säger Sanna Kuningas.

En skadlig främmande art förökar sig i allmänhet effektivt och utnyttjar näringen på ett mångsidigt sätt. På så sätt får arten fördelar jämfört med de ursprungliga arterna. Främmande arter kan också sprida parasiter eller sjukdomar.

Bestämmelser om skadliga främmande arter finns bland annat i lagen om främmande arter och lagen om fiske. Att släppa ut en skadlig främmande art i naturen är ett brott som kan ge upp till två års fängelse. Dessutom blir man ersättningsskyldig till markägaren för spridningen av en skadlig främmande art.

Viktiga anmälningar

Det finns inte tillräckliga resurser för att fastställa främmande fiskars utbredning och beståndens storlek. Lägesbilden grundar sig i hög grad på medborgarnas anmälningar.

– Lyckligtvis finns det många hobbyutövare och hundratals observationer anmäls årligen.

De vanligaste anmälda främmande fiskarterna är svartmunnad smörbult, solaborre och silverruda.

Solaborren är en nordamerikansk art som har observerats i tiotals tjärnar i Egentliga Finland. Solaborren nappar på ett stort antal metspön om sommaren.

Anmäl en främmande art som du observerat med ett foto på Vieraslajit.fi !

– Även regnbåge är en främmande art, även om få kanske uppfattar det så. Den har planterats ut för att fiskas, men regnbågen hör inte till våra inhemska arter.

Svåra att få bort

Puckellaxen i Tana älv är kanske Finlands mest varnande exempel på hur en främmande art påverkar den ursprungliga arten. Tiden får utvisa hur det går för Tanalaxen.

Enligt Sanna Kuningas är situationen i Finland ännu inte allvarlig, men observationerna ökar. Till exempel solaborre har påträffats endast i tjärnar och grustag, så den har inte lyckats sprida sig till stora vattendrag.

I mindre vattendrag, såsom tjärnar, är det möjligt att tömma hela bassängen, muddra botten och börja om från början med de ursprungliga arterna. Men det är mycket dyrt.

En annan möjlighet är att använda kemikalier för att avlägsna skadlig fisk. Detta lyckas dock inte i grundvattenområden. Även andra naturvärden ska bedömas noggrant.

Forststyrelsen och Naturresursinstitutet stöder de ursprungliga arterna bland annat genom att iståndsätta deras fortplantningsområden. Det rekommenderas alltid att man minskar på antalet främmande arter genom fiske. ■

Fiskar ska avlivas genast EFTER UPPTAGNING

DEN NYA LAGEN OM DJURVÄLFÄRD SOM TRÄDDE I KRAFT I BÖRJAN AV 2024 FÖRPLIKTAR FISKARE ATT AVLIVA FISKEN SÅ SNABBT OCH SMÄRTFRITT SOM MÖJLIGT EFTER FÅNGSTEN. ÄNDRINGEN HAR OCKSÅ INFÖRTS I LAGEN OM FISKE.

Avvikelser från skyldigheten att snabbt avliva djur enligt lagen om djurvälstånd kan göras på vissa grunder. Vi frågade specialsakkunnig **Roni Selén** vid jord- och skogsbruksministeriet om ett förtydligande av vilka dessa grunder är och vad lagändringen gäller.

Vad är annorlunda efter ändringen av djurskyddslagen?

Den gamla "djurskyddslagen" är nu en lag om djurvälstånd. En betydande ändring i hanteringen av fiskar och kräftor är att bestämmelserna om avlivning och hantering av fisk som tas som fångst eller används som bete samt fisk som släpps tillbaka nu finns direkt i lagen om fiske. Ändringen gjordes som en del av totalreformen av lagen om djurvälstånd.

Varför ändrades lagen?

Efter att den gamla djurskyddslagen stiftades har uppfattningarna om djurens ställning och behov av skydd i samhället förändrats kraftigt. Vetenskapliga studier har gett ny information om förutsättningarna för djurens välfärd. Även medborgarnas syn på hur djur bör behandlas har förändrats mycket under ett par decennier.

Skyldigheten att avliva fiskar gäller allt fiske, även fisketävlingar.

Vad betyder det att avliva fångst "så snabbt som möjligt"?

Fisken som fångas ska avlivas omedelbart så att den inte utsätts för onödigt smärta och onödigt lidande. Fisk får till exempel inte lämnas levande på isen eller annars förvaras någonstans utan vatten.

Skyldigheten att avliva fångsten kan skjutas upp om förhållandena försvårar avlivningen, såsom vid hård sjögång, eller om fångsten sumpas. Förvaring i sump eller annan anordning som lämpar sig för förvaring av levande fisk ska vara tillfällig.

Vad betyder "lämplig metod"?

Med avlivning av fisk så smärtfritt som möjligt med en metod och teknik som lämpar sig för avlivning avses till exempel att fisken ska avlivas antingen med ett hårt slag mot huvudet eller genom att bryta dess nacke.

Dessutom bör fisken i mån av möjlighet avlidas i samband med avlivningen för att effektivisera avlivningsmetoden, eftersom till exempel ett hårt slag mot fiskens huvud inte alltid leder till att fisken dör omedelbart, utan fisken kan endast blir medvetlös.

Får kräftor fortfarande kokas levande?

Kräftor kan avlivas genom att sänka dem i kokande vatten. Vattnet ska förbli kokande hela tiden när kräftor tillsätts i vattnet och kokas. För att undvika onödigt lidande bör man inte fylla upp kastrullen med kräftor för snabbt eller med för många kräftor så att vattentemperaturen sjunker under kokpunkten. Andra tekniker som lämpar sig för avlivning av kräftor är till exempel ett elektroniskt avlivningsredskap som utvecklats för avlivning av kräftdjur.

Hur ska man avliva små fiskar vid redskapsfiske?

Fiskarnas storlek eller det använda fångstredskapet påverkar inte i sig fiskarnas avlivningssätt eller -skyldighet. Enligt lagen behöver fiskarna inte avlivas omedelbart efter att de tagits upp om man får en så stor fångstmängd på en gång att det i praktiken är omöjligt att avliva fiskarna. Sådana stora fångstmängder kan fås till exempel vid trål-, not- och ryssjefiske.

Det är också möjligt att fångsten av siklöja, nors, strömming eller vassbuk i samband med nätfiske eller vid fiske med katsa blir så stor på en gång att det inte är möjligt att omedelbart avliva fiskarna. Utgångspunkten är att avlivningsskyldigheten kan skjutas upp på grund av omständigheterna, men i vissa fall kan fångsten vara så stor att avlivningsskyldigheten inte kan uppfyllas.

Har det med tanke på lagen betydelse om det är fråga om vinterfiske, tävlingar, fritidsfiske eller kommersiellt fiske?

Årstiden eller vem som fiskar har ingen betydelse för skyldigheten att avliva fiskarna. Skyldigheten att avliva fiskar gäller allt fiske, även fisketävlingar.

Vad mer vill du säga till fiskare?

Oavsett om det är fråga om fisk som ska tas eller släppas tillbaka bör fångsten hanteras så varsamt som möjligt. I ljuset av de senaste undersökningarna känner fiskarna smärta och kan lida, vilket bör beaktas. ■

HAVSÖRINGSBESTÅNDEN började återhämta sig

DET NATIONELLA PROGRAMMET NOUSU FÖRBÄTTAR VANDRINGSFISKARNAS LEVNADSFÖRHÅLLANDEN I STRÖMVATTEN. SIBBO Å ÄR ETT BRA EXEMPEL.

Det blåser positiva vindar för öringvattnen: Östersjöns öringsbestånd har börjat må bättre. Enligt Naturresursinstitutets (Luke) uppföljningar hösten 2023 är yngeltätheten störst i de åar och älvar som rinner ut ni Finska viken.

I synnerhet fiskebegränsningar, restaureringar av fortplantningsområden och avlägsnandet av vandringshinder har förbättrat havsöringsbestånden i flera av kustens vattendrag.

En av vinnarna är Sibbo å. Havsöringarnas liv hotades 1853 när den kejserliga senaten i Finland gav tillstånd att bygga en kvarndamm i Broböle. Det innebar en propp i ån för öringar som vandrade upp för att leka, liksom även för andra vandringsfiskar.

Äntligen är vandringshindret borta – eller rättare sagt, vandringshindret kan kringgås. Fiskvägen som byggdes väster om dammen på 1990-talet och som senare visade sig vara funktionsodugligt revs förra sommaren och i stället färdigställdes en strömmande naturlig vandringsväg.

Åtta miljoner i finansiering

Projektet för restaureringen av Sibbo å är ett utmärkt exempel på programmet för återhämtning av vandringsfisk, Nousu, som inleddes vid jord- och skogsbruksministeriet 2020.

– Det är ett nationellt projekt som förbättrar vandringsfiskarnas levnadsförhållanden och återställer vandringsfiskbeståndens naturliga fortplantning i strömmande vatten, säger projektkoordinator **Perttu Tamminen** vid jord- och skogsbruksministeriet.

I Sibbo å byggdes en naturlig vandringsväg vid Broböle kvarndamm.

Projektet fick fortsatt finansiering på åtta miljoner euro för innevarande regeringsperiod, eftersom det ännu finns en hel del arbete. Enligt NTM-centralernas kartläggningar finns det åtminstone 5 500 dammkonstruktioner i Finlands vattendrag. Av dessa hindrar ett par tusen fiskarna delvis eller helt från att stiga till lekplatserna för att föröka sig. Endast drygt 200 dammar används för vattenkraft.

– Skalan på de projekt som genomförs inom programmet Nousu varierar från att avlägsna små dammar som förlorat sitt användningsändamål till att riva kraftverksdammar.

Enligt Tamminen är den lokala visionen och projektaktören centrala för att främja projekten. Utan dem kommer ingen före detta fors att börja forsä igen.

Kulturarvet beaktas

I Sibbo å hade kommunen en central roll i återställandet av fors miljön. Utöver Sibbo och programmet Nousu finansierades projektet också av WWF.

– I Broböle hade man redan länge identifierat problemet med en dåligt fungerande fiskväg. Nyckeln till ett bra slutresultat var att kommunen tog tag i saken och spelade en aktiv roll i projektets administrativa genomförande.

Perttu Tamminen berömmar att restaureringsarbetet har sträckt sig fint från själva forsens även till forsområdet omgivning. Landskapsarkitekturen och rekreationsanvändningen har beaktats.

Ett bra exempel på detta är bevarandet av gamla kvarnkonstruktioner. De har ett viktigt kulturhistoriskt värde.

Enligt Tamminen godkänns restaureringsprojekten bättre lokalt när man beaktar helheten, såsom områdets byggnadsarv och värdefulla landskap.

Han har en stark tro på en bättre framtid för vandringsfiskarna.

– I Sibbo å skapades en vandringsväg kring ett hinder, varvid rikligt med strömvatten ovanför forsens frigjordes som lekområden för det ursprungliga öringsbeståndet.

Förutom fiskarna drar också hela vattennaturen nytta av åar och bäckar som rinner fritt. ■

Den lokala visionen och projektaktören är centrala för att främja projekten.

FRITIDSFISKET HAR ÖKAT

Enligt Naturresursinstitutets statistik ökade antalet fritidsfiskare till 1,8 miljoner år 2022. Proportionellt sett ökade antalet fiskare i åldern 25–44 år mest, med över 50 procent jämfört med 2020. Barn och unga fiskade mest, två tredjedelar av pojkarna i åldern 10–17 år fiskade 2022.

RAPPORTEN KALAVARAT (FISKRESURSER) 2022 HAR PUBLICERATS

Hur mår strömmingen, och hur är det med havsöringen? Naturresursinstitutets fiskresursrapport berättar om fiskbestånden i havet – strömming, vassbuk, torsk, lax, havsöring, sik i Bottniska viken, gös, abborre och gädda. Uppgifterna i rapporten uppdateras omfattande vart tredje år, och i mindre omfattning varje år. Uppgifterna används för beståndsuppskattningar och som bakgrundsinformation till fiskekvoterna.

Bekanta dig med rapporten: [Luonnonvaratieto.luke.fi](https://luonnonvaratieto.luke.fi)

ÅLDERSGRÄNSEN FÖR FISKEVÅRDSAVGIFTEN HAR HÖJTS TILL 69 ÅR

Den obligatoriska fiskevårdsavgiften gäller från och med i år alla fiskare i åldern 18–69 år. Tidigare har den övre åldersgränsen varit 64 år. Betalnings-skyldigheten gäller dock inte de personer som har hunnit fylla 65 år före 31.12.2023, dvs. alla som är födda 1958 eller tidigare är befriade från fiskevårdsavgiften. Fiskevårdsavgiften gäller inte heller de fiskare som fiskar enbart med metspö, pilk eller strömmingshäckla.

DET ÄR BRA ATT ALLTID HA FLYTVÄST PÅ SIG NÄR MAN ÄR PÅ VATTNET

Den nuvarande lagstiftningen kräver flytväst för varje passagerare i motorbåtar och över fem meter långa segelbåtar. Olycks-situationer utvecklas dock ofta snabbt, och flytvästen är till hjälp endast om man har den på sig.

Största delen av drunkningsfallen bland personer som rört sig med vattenfarkost sker från roddbåtar där användningen av flytväst inte är lagstadgad. Drunkningarna i fråga sker oftast under goda förhållanden, i bekanta och relativt små vatten, vilket ofta ger en falsk känsla av trygghet och minskar sannolikheten att man har flytväst på sig.

Källa: Viisaastivesilla.fi

UTLOTTNING BLAND DEM SOM RETURNERAT ETT FISKMÄRKE

År 2023 returnerade fiskarna sammanlagt 346 fiskmärken till forskare. Med hjälp av märkningen får man information om fiskarnas vandring, tillväxt och dödlighet samt om utplanteringsarnas lönsamhet.

Fiskmärket kan returneras antingen elektroniskt på nätet eller per post gratis. Den som returnerar märket får en liten ersättning och ett tackbrev med uppgifter om fiskmärkningen. Dessutom ordnas årligen en utlottning av fiskeredskap bland dem som returnerat ett fiskmärke. Varje returnerat märke motsvarar en lott.

Se anvisningarna: [Luke.fi/Projektit/Kametrie](https://luke.fi/Projektit/Kametrie)

ERÄLUVAT.FI
Tillstånd – en investering i naturen

Information om fiske!

Hur andas fisken?

Hur ofta ska man äta fisk?

Vilken är Finlands nationalfisk?

Spela frågesport, minnespel och bingo:

ahven.net/sv/fakta-om-fisk/

undervisningsmaterial

TA TILL DIG FISKARENS ETIKETT

Fiskarens etikett som publicerats av Finlands fritidsfiskares centralorganisation är en anvisning där man definierar exemplariska och ansvarsfulla verksamhetssätt för fritidsfisket.

Etikettens huvudpunkter är:

1. Vi följer regler och god praxis
2. Vi behandlar fiskarna väl
3. Egenfångad fisk är hälsosam närproducerad mat året runt
4. Vi tar hand om fiskevattnen och miljön
5. Vi tar hand om fritidsfisket

Läs mer:

[Vapaa-ajankalastaja.fi/](https://vapaa-ajankalastaja.fi/)
[Kalastajan-etiketti](https://kalastajan-etiketti.fi/)

KNUTAVSTÅND FÖR HAVSFISKE EFTER SIK 45 MILLIMETER

Det allmänna knutavståndet som används vid fiske av sik med nät har i havsområdena höjts från 43 millimeter till 45 millimeter. Målet är att stärka de starkt hotade bestånden av vandringsik genom att minska fisket av unga individer.

Med avvikelse från det ovan nämnda ska knutavståndet norr om latitud 64°00'N vara minst 27 millimeter och högst 30 millimeter eller minst 45 millimeter och inom latituderna 64°00'N och 63°30'N ska knutavståndet vara minst 30 millimeter och högst 35 millimeter eller minst 45 millimeter. I Kvarke-nområdet (havsområdet mellan 63°30'N och 62°30'N) träder ändringen i kraft först 1.7.2024.

Identifikationsnummer

Betald

Tillståndshavare

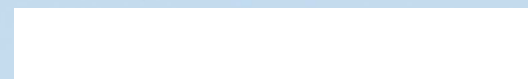
Adress

FISKEKORT 2024

Mål Fiskevårdsavgift
Tillståndstyp Fiskevårdsavgift / 2024
I kraft: I kraft till 31.12.2024

DEN LILLA FISKARENS EGET KORT

Du behöver inte betala fiskevårdsavgiften ännu, men det är trevligt att ha med kortet på fisketuren. Skriv ditt namn och kanske kompisarnas namn på kortet.

Klipp loss fiskekortet och laminera det så att det håller.

ERÄLUVAT.FI

Tillstånd – en investering i naturen

TACK FÖR ATT DU BETALAR FISKEVÅRDS- AVGIFTEN

På så sätt tar du hand om
fisket och fiskevattnen.

ERÄLUVAT.FI

Intäkterna från fisketillstånden används för skötsel av fiskevattnen, säkerställande av fiskemöjligheterna, information och forskning.